

TABİP ODASI BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de 90 cezaevinde 3060 kişi açlık grevinde olup, 320 kişi en az 4, 5, 6 ayları bulan süredir, kalan 2840 kişi ise 1 Mart’tan bu yana açlık grevini sürdürmektedir. Çeşitli cezaevlerinde bulunan 30 mahpus da sürdürdüğü açlık grevini ölüm orucuna dönüştürdüklerini kamuoyuna açıklamışlardır. Süresiz dönüşümsüz yapılan tüm açlık grevleri Türk Tabipleri Birliği (TTB) tarafından sonucu itibari ile ölüm orucu olarak kabul edilmektedir. Kararlılık açıklaması olarak anladığımız ölüm orucu yapan mahpusların daha önce duyurduğumuz gibi açlık grevinde günlük asgari (minimum) beslenme düzeyi olan şeker, su,tuz, karbonat ve B vitamin almaya devam etmelerini önemle hatırlatırız :

Günde kilogram başına 30-35 ml veya en az 1,5 litre su içilmelidir, ideal olan suya tuz karıştırıp içmektir. Her 300-350 ml su için yarım çay kaşığı tuz konmalıdır. Örnek: 70 kg ağırlığında birisi, 30 mL/kg/gün hesabıyla günde 2,1 litre su (10 bardak) içmeli, her litreye 1 çay kaşığı tuz atmalı, en fazla 3 çay kaşığı tuz kullanılmalıdır. Günlük şeker ihtiyacı 100 gramdır. 20-25 adet küp şeker gün içinde tüketilebilir. Günlük 250-500 mg. B1 vitamini olacak şekilde vitamin, 1 çay kaşığı karbonat alınmalıdır.

Açlık grevinin bitirilmesi sırasında ise açlık grevi yapan mahpusların zarar görmeden doğru biçimde beslenmeye geçmesinin sağlanması için, TTB olarak daha önce yapılmış açlık grevleri deneyimlerini dikkate alarak hazırladığımız çalışmalara uygun davranılması önemlidir. “Malpraktis-kötü uygulama” riski taşıyabilecek uygulamalardan kaçınılmalıdır. Bu nedenle ekte Açlık Grevi Sonlandıktan Sonra Beslenme ve Tedavi İçin Özet Algoritma Önerisi’ni sunuyoruz.

Sağlık açısından olağandışı bir durum olan açlık grevlerine karşı sorumluluğumuzu bugüne kadar evrensel etik ilkeler ve mesleki değerlerimize göre belirledik. Hekimlerin bu değer ve ilkelere göre davranmasını sağlamak mesleki değerlerimizin ve bağımsızlığımızın korunması için zorunludur.

TTB her zaman açlık grevine karşı olmuş ve yaşamdan yana olmuş, yaşam hakkını savunmuştur. Bu bağlamda odanızın açlık grevi yapanların açlık grevini bıraktıklarında en az sağlık sorunu yaşamalarına olanak verecek bakımın ve bırakanların tedavi koşullarının sağlanması için göstereceği çaba, yaşam ve sağlık hakkının gerçekleşmesine çok önemli katkı sağlayacaktır. Bunun yanında, hekimlerin mesleki değerler ve etik ilkeler dışında davranmaları ya da davranmaya zorlanmaları durumunda, bu değerleri ve ilkeleri savunmak ve bunları savunan hekimlerin yanında olmak, meslek örgütü olmamızın bize yüklediği bir sorumluluktur.

Bu değerler ve ilkeler doğrultusunda açlık grevinde olanların yaşamlarının korunmasını sağlamak için cezaevi hekimleri ve mahpusların sevk edilecekleri hastanede çalışan hekimler ve hastane yönetimlerinin yararlanmasına yönelik yazı ve bu süreçte yararlanılabilecek olan kaynakları hazırladık. İlinizde bulunan cezaevinde ve hastanede çalışan hekimlere bu yazıyı ve de takip ve tedavi belgelerini iletmenizi çok önemli buluyoruz.

Sizden, hastane ve cezaevi yönetimleriyle görüşerek, kendilerine göndermiş olduğumuz yazı doğrultusunda soruna yaklaşımları için gerekli girişimlere ivedilikle başlamanızı ve açlık grevleri bittikten sonra da tedavinin hazırlanan protokolle belirtildiği gibi yapılmasının sağlanması için çaba göstermenizi bekliyoruz.

Bu sürecin tüm aşamalarında hekimlerimizle işbirliği içinde olacağımızı bildirmek isteriz. Karşılaşacağınız tüm sorunlarda TTB Merkez Konseyi olarak yanınızdayız. İhtiyaç duyduğunuz her an, diğer konularda olduğu gibi, bizlere ulaşabilirsiniz.

Eklerde yer alan belge ve broşürleri ivedilikle cezaevi, hastane başhekim ve hekimlerine iletmenizi bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Saygılarımızla,
Dr. Bülent Nazım Yılmaz

TTB Merkez Konseyi
Genel Sekreteri

Karşılaştığınız sorunlarla ilgili olarak
arayabileceğiniz iletişim numarası ve kişiler:

Dr. Selma Güngör (MK Üyesi): 0505 403 16 21
Dr. Halis Yerlikaya (MK Üyesi): 0505 299 32 17
TTB: 0312 231 31 79

- 1- Hekimlik Andı: <http://www.ttb.org.tr/395ycwb>
- 2- Malta Bildirgesi: <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB-Malta%20bildirgesi-2017.pdf>
- 3- Açlık Grevi Sonlandırma Tedavisi Önerileri Basit Algoritma: <http://www.ttb.org.tr/images/stories/file/agrev/algoritma.doc>
- 4- <http://www.ttb.org.tr/kutuphane/tedaviyaklasim.pdf>
- 5- <http://www.ttb.org.tr/kutuphane/aclikgrevhek.pdf>
- 6- Hekimlere Bilgilendirme mektup metni

Sayın Meslektaşım

Türkiye’de 90 cezaevinde 3060 kişi açlık grevinde olup, 320 kişi en az 4, 5, 6 ayları bulan süredir, kalan 2840 kişi ise 1 Mart’tan bu yana açlık grevini sürdürmektedir. Çeşitli cezaevlerinde bulunan 30 mahpus da sürdürdüğü açlık grevini ölüm orucuna dönüştürdüklerini kamuoyuna açıklamışlardır. Süresiz dönüşümsüz yapılan tüm açlık grevleri Türk Tabipleri Birliği (TTB) tarafından sonucu itibari ile ölüm orucu olarak kabul edilmektedir. Kararlılık açıklaması olarak anladığımız ölüm orucu yapan mahpusların daha önce duyurduğumuz gibi açlık grevinde günlük asgari (minimum) beslenme düzeyi olan şeker, su, tuz, karbonat ve B vitamin almaya devam etmelerini önemle hatırlatırız:

Günde kilogram başına 30-35 ml veya en az 1,5 litre su içilmelidir, ideal olan suya tuz karıştırıp içmektir. Her 300-350 ml su için yarım çay kaşığı tuz konmalıdır. Örnek: 70 kg ağırlığında birisi, 30 mL/kg/gün hesabıyla günde 2,1 litre su (10 bardak) içmeli, her litreye 1 çay kaşığı tuz atmalı, en fazla 3 çay kaşığı tuz kullanılmalıdır. Günlük şeker ihtiyacı 100 gramdır. 20-25 adet küp şeker gün içinde tüketilebilir. Günlük 250-500 mg. B1 vitamini olacak şekilde vitamin, 1 çay kaşığı karbonat alınmalıdır.

Açlık grevinin bitirilmesi sırasında ise açlık grevi yapan mahpusların zarar görmeden doğru biçimde beslenmeye geçmesinin sağlanması için, TTB olarak daha önce yapılmış açlık grevleri deneyimlerini dikkate alarak hazırladığımız çalışmalara uygun davranılması önemlidir. “Malpraktis-kötü uygulama” riski taşıyabilecek uygulamalardan kaçınılmalıdır. Bu nedenle ekte Açlık Grevi Sonlandıktan Sonra Beslenme ve Tedavi İçin Özet Algoritma Önerisi’ni sunuyoruz.

Sağlık açısından olağan dışı bir durum olan açlık grevlerine karşı sorumluluğumuz bugüne kadar evrensel etik ilkeler, mesleki değerlerimiz ve ettiğimiz yemine göre belirlenmiştir.

Açlık grevi, kişilerin kendi iradeleriyle karar verdikleri bir tutum olduğunu bir kez daha hatırlatırız. Uluslararası hekim belgeleri olan Tokyo ve en son 2017 yılında güncellenen Malta Bildirgelerinde;

“Hekimler becerilerini ve bilgilerini tedavi ettikleri kişilerin yararına kullanılmalıdır. Bu ‘yararlı olma’ kavramının tamamlayıcısı ise ‘zarar vermeme’ ya da ‘önce zarar verme’dir (*primum non nocere*). Bu iki kavramın dengede tutulması gerekir. ‘Yarar’, kişilerin isteklerine saygılı olmayı ve refahlarını gözetmeyi içerir. ‘Zarar’dan kaçınma ise yalnızca sağlığa yönelik zararın asgari düzeyde tutulması değil, karar verme yeterliği olan kişilere zorla tedavi uygulanamayacağı ve onları zorla açlık greviden vazgeçirmeye çalışılmayacağı anlamına da gelir. Yararlı olma, her durumda ve her ne pahasına olursa olsun, başka belirleyenleri hiç dikkate almadan yaşamı uzatmaya çalışmak anlamına gelmez.

Hekimler, bunun zarara yol açacağı öngörülen durumlarda bile, karar verme yeterliği olan kişilerin özerkliğine saygılı olmalıdır. Karar verme yeterliğinin kaybı, daha önce kişi yeterliğe sahipken yapay besleme dahil olmak üzere tedaviye yönelik verdiği red beyanlarının geçersizleştiği anlamına gelmez.” denilmektedir.

Ayrıca, bilinci kapalı hastaya yaklaşımı ortaya koyan Lizbon Bildirgesi ve Hasta Hakları Bildirgesinde de yapılacak tıbbi müdahalelerde hastanın onamının alınması zorunlu hale getirilmiştir.

Açlık grevi yapanlar beslenmeyi reddettiğinde, eğer hekim kişinin beslenmemenin yol açacağı olumsuz sonuçlar üzerinde tam ve doğru bir yargıya varacak yetenekte olduğu kanısında ise, bu kişiyi damardan beslememelidir. Beslenmeyi reddetmenin yol açacağı sonuçların hekim tarafından açlık grevi yapana açıkça anlatılması ve kişiden aydınlatılmış onam alınması gerekir.

Açlık grevi yapanın konu hakkındaki görüşleri öğrenilemiyorsa ve kişinin önceden verdiği hiç bir talimat yoksa, hekim o kişi için en iyisini belirleyip yapmakla yükümlüdür. Bu açlık grevi yapanın fiziksel sağlığını olduğu kadar, bilinci açıkken ifade ettiği isteklerini, kişisel ve kültürel değerlerini de dikkate almak anlamına gelir. Açlık grevi yapanın önceki isteklerinin neler olduğuna ilişkin herhangi bir kanıt yoksa, hekimler, üçüncü tarafların müdahalesinden bağımsız kalarak, hastayı besleyip beslememe konusunda karar vermelidirler.

TTB, her zaman yaşamdan yana olmuştur ve yaşam hakkını savunmuştur. Bu bağlamda, açlık grevi yapanların açlık grevini bıraktıklarında en az sağlık sorunu yaşamalarına olanak verecek bakımın ve bırakanların tedavi koşullarının sağlanması için çaba harcamak, yaşam ve sağlık hakkının gerçekleşmesi açısından çok önemlidir ve mesleki yükümlülüğümüzdür. Hekimlerin hazırlıklı olamayabileceği bu süreçlerde TTB etik yaklaşım sunmak, tıbbi literatür ve deneyim paylaşmak üzere onların yanındadır.

Bunun yanında, hekimlerin mesleki değerler ve etik ilkeler dışında davranmaya zorlanmaları durumunda, bu değerleri ve ilkeleri savunmak ve bunları savunan hekimlerin yanında olmak, meslek örgütü olarak temel sorumluluğumuzdur. Bu sürecin tüm aşamalarında hekimlerimizle işbirliği içinde olacağımızı bildirmek isteriz.

Bu aşamada hekimlere yol gösterici ilkeleri derlediğimiz yayınları açlık grevleri sürecinde yararlanabileceğini düşündüğümüz; dikkate dilmesi gereken tıbbi konular, açlık grevi yapmış olanlarda bakım ve tedavi yaklaşım protokolü ve açlık grevlerinde klinik, etik yaklaşım ve hukuksal boyut ve açlık grevini sonlandırırken yapılması gerekenler ile ilgili broşür ve belgeleri güncelleyerek bir kez daha bilginize sunuyoruz.

Saygılarımızla,
Dr. Bülent Nazım Yılmaz

TTB Merkez Konseyi
Genel Sekreteri

Karşılaştığınız sorunlarla ilgili olarak
arayabileceğiniz iletişim numarası ve kişiler:

Dr. Selma Güngör (MK Üyesi): 0505 403 16 21
Dr. Halis Yerlikaya (MK Üyesi): 0505 299 32 17
TTB: 0312 231 31 79